

CORINA ISABELLA CSISZÁR¹, ROMÂNIA

Cercetare în Vișeu de Jos

Anul acesta am realizat o cercetare folclorică la Vișeu de Jos, referitoare la obiceiurile și tradițiile acestui sat.

Cercetarea a avut două părți. În prima parte, am stat de vorbă cu diacul Ștefan Cozma care părea desprins din alte lumi, purtând cu mândrie cojocul străvechi parcă sculptat în pielea roșie și încărcat de semnificații. Cântă dumnezeiește doine și balada lui Tomoiagă. Râde și glumește, dar devine pios atunci când ne poartă pașii gândului într-o incursiune în lumea tainică a ceremonialului funerar. Ne cântă verșuri cutremurătoare compuse de el, ne ștergem lacrimile și apoi râdem iar, că doar nu există moarte fără râs și nuntă fără plâns!

Maria Pop, a Neamțului, povestește, dar mâinile sale harnice nu stau o secundă, coase de zor la un cojoc, coase modele, brodează și își mai amintește cum a trăit frumos în vremurile de demult, cum era jocul în sat și cum s-a măritat. Floarea Pop a Morăriței strigă strigături la nuntă și cunoaște poveștile și întâmplările ce aparțin lumii ezoterice a satului.

În partea a doua a cercetării, Anuța Mariș, a Talianului, își deapănă amintirile din copilărie, viața sa de copil neubit și lăsat în grija bunicilor, obiceiurile de dinaintea sărbătorilor de iarnă, vergelul și șezătorile la care a luat parte.

Lăsata secului

[Lunea leșiem tăte vasăle. Luam o oală mare și o punem pă sobă, punem un ptic de cenușă și le punem să le spălăm, să le sierbem un ptic acolo și le uscam. În prima săptămână numa de post să mânca, nimnic, nimnic de frupt. Api în rest, cine o vrut o postit miercurea și vinerea, în rest o mâncat oamenii ce o vrut și ce o putut. De post erau cartofi, fasole, făce oamenii turte tăiete fără ou, orez. Le mâncam cu varză acră, cu castraveți, cu murătură de ceapă, ciolomadă de aceie. Nu să duc vișeuani cu plasa la supermarket-uri, își lucră lumea pământurile.

De dulce tare îmi plăce să fac zamă de șalate tinere. Acele nu le sierb, le tai frumos și le zolesc cu sare, le limpezăsc frumos în strecurători și când fierbe apa, le pun cu un ptic de lapte acru și un ptic de sare. Și api fac rântaș cu ulei, ceapă, un ptic de făină, smântână. Prăjesc și slănină și pun deasupra. Amu o oală de urzici am făcut. Le-am fiert întâie în apă, le-am spălat frumos, le-am siert că acele tre sierte. Le-am limpezit bine, bine până o mără

¹ Drd. la Școala Doctorală de Științe umaniste, a Universității de Vest Timișoara / Etnolog la Centrul Județean pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale „Liviu Borlan” Maramureș.

curat de pă ele, le-am stors, am pus apă cu un ptic de zăr de lapte acru și un ptic de sare. Le-am tocat mărunt și-o fiert. Și am făcut rântaș ca pă șalate. Pun și un cațal, doi de usturoi și la urzici și la șalate. Și fac o coleşă cu brândză-n coleşă.

Blidar; foto: Felician SĂTEANU

Amintiri din copilărie

Mama lu tata, într-o zidere mare de blev cum era demult, pune lut și-un ptic de nisip și apă și făcă așa să poată unge pă gios. Și să pune din colț pă gios și întindé. Trebuia să sie lut agiăgos, mai galbân. Avém noi pă livadă. Și să pune biata în jărunte, îmi pare că și amu o văd și întindé. Și aștepta să să poată usca, să-și poată muta lăițâle. Și erau mesă mari de lemn. Și muta dincolo și a doua zî făcă ceie djumătate. Tăți jărunți erau beliți. Io eram coptilă și mă suiem în cârcă la ie. „Vai, batăr tu du-te jos, di pă mine.” Să lipté și cuptioru. Să băga moașa pă vatră ș-o videm cu fața-n sus. Și tăt ungé biata cuptioru-nlontru cu lut. Că era cuptioru cine știe cum făcut, din lut, din văioage, mai primitivă era lumea, da mai sănătoasă. Am mâncat un baraboc cu mujdari, n-o fo cu nimnic, o fo cu baligă di la vacă

îngrășet nu cu atâtea chimicale.

Casa era albăstrăie pă vremea ceie și pă cuptiori dădem cu mesalău, făcem flori. Cuptioru era de culoarea părețelor, da mai puné un ptic de albastru, să sie mai întins (intens). Și api făce flori cu mesalău. Atâta de fain era. Demult, când erau otiuță de cele mici la ferești, să scoteu și să spălau. Am avut așe ferești numa cu două otiuri. Da am spart una înt-o noapte. Nu m-o primit mama în casă și am spart fereasta. Mă djucam, era școala în vecini, la Floarea Rătitii. Ne jucam câte 12 coptii sara, eram mulți. Erau câte 5-6 copii la o familie. Și mama zice: „Hai și îi mânca!” O făcut păstăi de acele covrigi galbine, mujdărite, coleșă galbână și lapte acru. M-o strâgat să mă duc și io. „Mintenaș mă duc, mintenaș.” M-am djucat până o fo noapte. Și pă când m-am dus, mama o-ntis ușa. Io mă duc la ușă să deștid, nu-mi deștide nime. Strig: „mama, hai, deștide!” Răspunde: „du-te, satană, de cătă casa mé, coptila îi în pat, doarme. Anuțucă, așe-i că dormi?” „Dorm, mămucă”, răspunde mama, care grăie ca mine, să făcé că îs io. „Dorm, mămucă, nu-s io, Anuță îi afară.” Dacă tăt așe o zâs, de la o vreme m-am temut. D-api dacă io-s satana? Și tăt mă uitam și strigam: „Mamă, haida, deștide, că de nu, sparg fereasta!” „Du-te, tu, Satană, nu sparge nicio fereastă, că coptila mé doarme-n pat!” „Mamă, număr până la trei, dacă nu zii, sparg fereasta! Unu, mamă, mă deștizi?” „Du-te, satană!” „Doi, mamă, mă deștizi?” „Du-te, Ucigă-l crucea de cătă casa mé!” Iară a treia oară: „Amu mamă, mă deștizi?” „Pleacă, Sătană, leapădă-te!” Și io m-am dus și am dat un pumn la fereastă și am spart-o. O ieșit tata, Dumnezău îl ierte, iuti la ușă și m-o luat și m-o pus în pat lângă el. Că o știut că mă îmblăté mama cu joarda de mesteacăn, tătă eram sânge. Tata o mârș la Nețu Colăcelului că avé de tăiet geam și avé sticlă. S-o sculat tata la cincî, s-o dus la vecinu de peste linia ferată, o tăiet și o pus geamu. Pă când mă scol dimineață, geamu-i pus. Doamne feri, Sătana o fo la ușă. N-am fo io, Sătana o fo a si. Și zine tata. „Tată, pi io am spart geamu asară? Într-adevăr o fo satana, că vād că geamu-i pus!” „Taci, tu, că l-am pus io pă când s-o sculat mă-ta, să nu te bată.”

La 42 de ani o murit tata. La mama nu i-am fo dragă, di ce am sāmānat cu tata. Atâta mă băté din tătă nimnica. Tata o fo un om calm, mama o fo mai bāntuită. Atâta l-o ibdit pă frate-meu, mie veci nu mi-o luat o năframă. M-o dat la bunici și am stat la ei și ei mi-o făcut casă. Numa doi frați am fost. După ce m-o dat la bătrāni, ei s-o ocupat de mine. Bunicu meu o fost cum să spuné demult, zaviț (șef de brigadă), ducé oaminii-n butin. Și de acolo i-o zâs Vasile a Talianului. Și duce oameni la lucru în Caransebeș și așe i-o rămas porecla. Și mie dacă am stat la bunici, așe am rămas, Anuța Talianului. Nici pă coptiile mei nu i-o ibdit. Da mie mi-o dat bunicii.

Să mere în șezătoare atunci și pă mine nu mă lăsa mama, mă băté. Și dacă m-am mutat la bunici, umblam aici în șezătoare în vecini. Am putut mere la șezători, să mă cuprind cu feciorii în tindă. Și făcem vergel atâta de fain. Făcem mâncare, api sara zine feciorii cu ceteră. Cam după sărbătorile de iarnă să făcé vergel, după Crăciun, după Anu Nou, după Bobotează. Numa iarna să făcé șezătoare și vergel. Și atâta de bine-mi păré că putem ieși să mă sărut cu feciorii în tindă. Vergelu să făcé la casa unde să țāné șezătoarea. Să pregătea și o oală de galuște. Îi zice vergelu de țesătoare, nu jocu satului. Ieșem cu fetele și legam ulița, când zineu feciorii să să împiedice de căte o funie. Și api zineu la șezătoare, erau tăți

grămadă păstă olaltă. Făcem noduri la ață și legam din gardu iesta în celălalt. Când trece ulița, nu vedé funia și pticau. Api ne lua fusăle, trebuia să stăm să ne sărute. Noi torcem și-mi lua fusu și de nu merem afară, îmi tăie fusu. Îmi luam câteodată două fuse, că de nu-mi plăcé să ies cu careva, mi-i urât, mi-i scârbă, dă-l în beteșig.]²

Ocultism

[Eu mult umblam la Moisăi, că am un fecior acolo și s-o atașat de Mănăstirea Moisăi. Vineri sara merem la maslu, duminică merem la rugăciune. Starețu mănăstirii face minuni acolo, îi un suflet deschis și cu o inimă curată. Cine, orice o avut, o zâs: „nu mi-am cunoscut, numa de la starețu din Moisăi.” Că fiecare om are o cruce, numa să o poată duce. La unu-i mai gré, la altu-i mai ușoară, da tre să ț-o pui, s-o duci înainte. Și omu-i mai tare ca piatra. De când o făcut Dumnezeu lumea și o fo sate, s-o făcut tăt felu de lucrări și de-a lu Satana și de-a lu Dumnezeu. S-o ținut posturi pă ursât și-o murit femei că n-o știut din ce cauză mor. Și eu am trecut pânt-un episod de aiesta de era să mor. În 2000 mi s-o căsătorit fata. Da n-am murit când o vrut dușmanii mei să mor. Nu-s moartă nici amu. Și de-oi muri, nu-mi pare rău. Eu am fo tare bolnavă atunci, da bolnavă de aieste de făcătură dacă știi și-ai audzât. Mergeam la tăți doctorii din Vișeu când mă lua câte o criză. Ba întâlnem pă unu, ba întâlnem pă altu, îmi făcé perfuzie, mi le regla tăte huc și zicea că nu-s bolnavă, să mă duc acasă. Am mărș o dată, am mărș de două ori, am mărș de tri ori, tăt așé. M-am dus la un medic împreună cu soțu, ultimul doctor la care am fost, o zâs că să vie acasă soțu cu mine și să mă iubească, că eu nu-s bolnavă. Și mama s-o sfătuit cu cineva și o dzâs: „vai, mi-i tare bolnavă coptila, oare ce să fac?” „Du-te, acolo și acolo.” Era o țâgancă în Vișeu de Sus și desfăce cărțile. Și te puné să tragi tri cărți. O tras mama mé tri cărți acolo și i-o zâs că mi s-arată moarte. O mânat și pă soacra ei: „du-te și tu să vedzi, tot așa ț-a spune?” Și tot așé i-o dzâs: „la femeia asta la care-i cați tu, i să arată moarte, c-a muri.” O mânat și pă fata mé, care trebuia să sie mireasă în scurt timp. Tot așa i-o spus și ei. Fata mé și-o luat haină de miresăie de la Cluj, s-o gătat cu ié, să vadă cum a si. „Hăi, coptilă, tu, cocoa, tată - tău nu poate face și nuntă și prohod! Ori îmi fă prohod mnie ori nuntă țâie!” Ié s-o supărat și astăzi tăt îmi spune că poate de nu zăcem eu vorba asta, ar fi stat cu soțu, da nu o stat numa doi ani jumate. Și s-o dus la un preot mama și o deștiș o carte pă cap și i-o spus: „femeia asta cui i-ai deștis dumăta cartea, uite, aici îs praporii, i să arată moarte, da dumăta dacă faci ce îți zăc io, poate îi dăm o șansă să scape. O adjutăm.” O venit mama, da nu mi-o spus ce o zâs preotul. Da mie femeia care mi-o dat prin cafea, o venit în casă la mine și mi-o dat o cană de apă: „vezi cana asta de apă, bé din cana asta, că și așa mori.” „Nu-i nicio problemă, că și așa-s datoare cu o moarte.” O fo la noi în sat o femeie care avé un cui cu care descânta, un cui cu 99 de capuri de cuie adunate laolaltă și cu care stângi cărbuni. Da tre să ieie apă la miezu nopți din trei fântâni sau trei pâraie. Și mi-o descântat de trei ori mama mé, m-am spălat noaptea la 12.00 fără zece cu apa ceie

² Performeră Anuța Mariș, („a Talianului”), 73 ani, Vișeu de Jos, 2023.

descântată. Și trebuia să spun în timp ce mă spălam din vârvu capului până jos, că mă spăl de ură, de făcătură, să rămân curată, ca Sfânta Maică Preacurată. M-am spălat într-o marță sara, într-o gioi și într-o sâmbătă. Că așa mă lua pă mine rău. După a tria spălătură, m-am pus și-am adormit un somn așa adânc și parcă eram într-o colivie închisă și deasupra capului mi-era un cerc strâns. Prin somn am auzât baaang, că s-o rupt ceva peste mine și-am rămas liberă. Și mi-o zinit dimineată să zbor. Așe de ușoară eram ca o păsărică. Și am scăpat, am făcut nuntă la coptilă și îs aicia cum mă vedeți. Și l-am văzut pă dușman, l-am disat, am văzut femeia respectivă. Și încet, încet să întoarce pă familia lor. Nu să gândești că-i face rău și îi aștepta bine. ^{3]}

Desfăcutul de făcătură; foto: Pamfil BILȚIU

Jocul

„La joc am fo bune, ziné feciorii după noi, după fiecare fată și-o ducé la joc. Băga feciorii ceteră. Venea feciorii și ne cerea de la părinți, cu condiția să ne aducă la ora la care o promis. Venea fecioru la o fată pă care o simpatiza, nu ducé ori pă cine la joc. Jucam cu fecioru care ne-o dus, da jucam și cu alți dacă ne cerea de la fecioru care ne-o dus. Dacă nu erau feciori de ajuns și rămâne fata fără fecior, or nu le plăcé de fată și rămâne săraca pă la ușă, pă delături. Dacă vené sângură, ce să facă?

³ Performeră Floarea Pop, („Floarea Morăriți”), 64 de ani, Vișeu de Jos, 2023.

Făcem jocu la câte o casă bătrână, unde să făceam și șezători. Și plătem ceva la bătrâna ceie săracă și ducem opaiț că era lămpți pă petrol. Strângem tâte una de la alta, să facem lumnină. Mai facem pancove, mai vo două galuște. Și abde așteptam să vie sâmbăta și eram îngrijeți, oare unde fă jocu? Oare a zini fecioru după mine? Oare oi si și io sâmbăta sara? Nu erau facebook-uri și tik tok-uri, trebuia să facem oarice. Și vine un micuț să mă ceară, mă gândeam că la cât îi de mic, aiestă nu mai iese din omătu ceta. Da mă duc, că oi vidé io ce oi fa acolo. Dacă ai fo invitată de băiat, o fo musai să te duci, nu refuzai. Unu care era mai dănțauș, mai jucători, mai distractiv, era șefu jocului. El venea după mine, eram printre primele dusă la joc. Numa nu ne-am luat. Săracu tăt o tras speranță. Api jucam maramureșeneștile noastre, tropotitele. Care știe, jucam după ceteră după cum zăce, da care știe să joace tropotita, api acela juca așé ca lumea. Când mă duc la câte o nuntă, api mi să rădică păru pă mine când aud muzica, tătă-s strelici. Am învățat să joc când mergeam cu vaca. Bătem un par în pământ și avem butucitură deja, de cât ne învățem roată pă lângă parul ceta, că știem că sâmbăta sara tre să merem la joc. Atâta tropotem pă dealu Mocirii! Și cântam! Amu numa să prind de mâini și hamaluiesc, gândești că amu fac yoga, când să țan tăți de mâini, fac spirala. Orice muzică aud, ei ies la horă, da nu fac pași de dans. „Erau mai mulți frați care mereu la djoc cu ceteră, zongoră, dobă. Și era Barbu, așe-i zăcé. Merem să colindăm pă la sarbatori, câte 20-30 ne strângem ciopor. Amu tâte porțale-s cu cheie și îți trimit numa pă telefon urări cu atâta lumină și atâta cozonac, da n-ai nimic din ele. Da când deștinde demult săracile femei ușa când eram tineri și când vedea că-i intră câte 20-30 de colindători în casă, „vai, aieștia mi-or mânca tătă mâncarea!”⁴

Ceremonialul funerar

La o familie acum vo douăzeci de ani, i s-o spart becu și după două zile o murit bărbatu. Undeva mai sunt și semne prevestitoare de moarte. Femeia mi-o spus clar că o căzut becu și ce moarte groaznică o avut bărbatul, s-o tăiet cu drujba.

Nu era bolnav omu și apăreu sămne în casă și după vo câteva zile, murea cineva din familie. Când cânta buha sau când trecé corbu deasupra casei și mergea el găgăluind așe, se știa că se întâmplă ceva la casa respectivă. O femeie i-o spus la fecioru-so: „măi, coptile, nu te duce astăzi la deal să tai lemne. Că te-am disat tare rău. Te-am disat într-o groapă și n-ai putut ieși. Tu-i păți ceva.” Nu o ascultat, s-o dus și sara o fo în sicriu. Visurile spun multe, de multe ori. Dacă cineva visează cum cade într-o groapă și nu poate ieși, deja persoana aia moare, se întâmplă ceva.

După ce moare un om îi faci scăldușa. De obicei, îl scălda cineva din familie, nu să puna omu murdar, îl spală de păcate. Îl pune în ciubăr ori într-o ciupă și îl scăldai. Apa cu care să spală morții să arunca departe într-o cruce de văi, nu era voie să o arunci la un pom sau lângă casă, trebuie dusă departe. Că să făceam vrăjitorii și să mai fac și amu cu apa ceie.

⁴ Performeră Maria Pop, („Măria Neamțului”), 60 de ani, Vișeu de Jos, 2023.

Demult să întorceau oglinzile când murea cineva. Amu că sunt oglinzi așa mari în case, nu să mai întorc, să astupă. Zice că are legătură cu mortu, nu-i voie să te vezi pe tine când intri acolo la mort. La noi nu să face lumina mortului. Am văzut în Bocicoi așa încolăcită, pusă pă o icoană pă pieptul mortului. Era lumină de ceară pură. Amu că nu mai sunt oale de lut, să pun căni cu toartă, cu grâu, orez și să bagă lumina mortului înăuntru. Și mai bagă pân toartă un prosopel cu Maica Domnului. Și aia să pune la capu mortului, când scoté mortu din casă. Și un colac de care să zice că e sufletul mortului și o lumină care să țâné până să duce mortu. Mă duc și le spun ce să facă, pune colacii ăștia așa, atâtea lumini. Tăt eu am grijă împreună cu preotu meu. Trebe să ai grijă, că lumea le uită. Că nu se întâmplă în fiecare lună să îți moară cineva.

Nu îs plăcute, da îs a lui Dumnezeu și aieste. Vine familia la biserică și spune: „vezi, că o murit mama sau tata, vă rog, să trageți clopotele”. Vin și zâc: „mă, mie îmi clopotești în rastimpuri. Tragi de trei ori dimineața, de trei ori la amiază și de trei ori sara.” Dacă îi spui așa la cârstnic îi musai să te asculte.

Se duce preotul la casa mortului încă din prima sară. Și în ultima zi noi merem și facem privediul, privegherea. Facem rugăciuni de iertare, predică, cântări, rânduială, e aproape ca o înmormântare. Preotul înconjură cu tămâie masa pe care era așezat mortul și la priveghere și la înmormântare. Uneori înconjurau masa chiar și doi, trei preoți. Înconjurau și pentru iertarea păcatelor și tămâia e cea care protejează prin înconjurarea de trei sau de șase ori a mesei.

Pă vremuri, când aveam vo 17, 18 ani, la priveghi să făcé un fel de „bâzai”, așe îi zâce la joc. Punei mâna așe ni și era roată pă lângă tine, 5, 7, 10 sau câți erau te pocné în palmă și îți făcé „bâzzz”. Nu știei tu cine te-o lozit. Atâta té băté până îți era palma albastră. Indiferent că era mortu tânăr sau bătrân, aieste să făceu acolo în casă cu el. Și să făceu fel de fel de glume. Asamblau ceva sârme și le băgau pă fereastă și odată să rădica mortu în fund. Și atunci tătă lumea fugea afară, că să scoală mortu. Tăți fugeau pă ușă afară, să îmburdau unu păstă altu.

Eu am învățat de la un diac acum 36 de ani. Cu ceea ce am învățat de la el, așa mărg și amu. Nu vreau să-mi bat joc de Dumnezău și de mortu cela. Eu indiferent că e nu știu cine sau că e nime în drum, aceeași slujbă o fac cu el, cu aceeași dragoste cânt. Nu cânt numa de jumătate, că n-o lucrat Dumnezău numa pă jumătate pentru el, c-o fo sărac. O lucrat Dumnezeu ca și pentru cela bogat. Fac câte un verș la o femeie sau un om mai tânăr. Și nu plâng acasă când îl fac, da plâng la înmormântare când îl cânt. Sunt sensibil la treburile astea. Fac verșu, dar când îl studiez a doua oară la înmormântare în timp ce preoții cântă, atunci îmi vin lacrimile. O murit on bărbat și așa îl cântam la șase săptămâni:

Șasă săptămâni s-au scurs,
De când moartea m-o răpus,
Dup-o suferință grea,
Am gătat cu viața.
Am lăsat pe acest pământ,

A mea soție suspinând,
Copiii mi i-am lăsat
Și nepoții cei dragi
Cu mult banat.
Noi cu toții am venit,
La dumitali la mormânt,
Să spunem vorba creștinească,
Dumnezeu te odihnească!
Să zăcem tăți cu săte,
Dumnezeu Sfânt să te ierte!
Până la a doua venire,
Veșnica lor pomenire!

Eu sunt căsătorit în Petrova. Și acolo oricine vine la înmormântare, își ié un colac. Prescurile și colacii le pregăteau femeile numite pentru așa ceva. Și erau niște pecete de acele și să puneau pă prescuri și colaci. Nu putea să facă oricine colacii, femeia asta trebuia să fie o bună creștină și o socăciță. Îi spunea la preot „eu vreau să fac colacii și prescurile la înmormântări”. Acum să fac la brutărie, îți vin câți vrei. Și dacă o rămas o porție de cozonac să face colac din ea. La noi nu s-o dat colac la tătă lumea, s-o dat la preot, la cărstnic la dieci un colac sau doi. În Leordina sau Petrova fiecare om care vine la înmormântare capătă un colac. La noi la masă nu-i cu chemare, mere lumea oricum, că știi că tre să margă. Doar când să face la 6 săptămâni atunci cheamă neamuri. Nu poți mere să te prezinți nechemat. La înmormântare, nu.

Dacă face înmormântare acasă, să închid ușile. Cum iese mortu afară, cum să închid. Când scoteau mortu, tâte femeile din familie coborau treptele în jerunți. Din casa unde era mortu și până unde l-o dus afară, veneau în jerunți, pântru iertarea păcatelor mortului. Plângând și năcăjite, coborau treptele. Și erau scările alea din piatră de râu, dure nu covoare ca amu.

În Vișeu erau femeile cu batic negru pe cap, da nu aveu păru despletit. În Pătrova, da, la înmormântare își lăsau păru pă spate. Erau cu batic negru și părul lăsat pă spate, indiferent de vârstă.

Cei în vârstă îl cântă pă mort și amu. Am văzut și lucruri extraordinare. Am întreat o femeie de unde i-o venit așa cuvintele, o zis că de năcaz și de durere că i să duce mama. Așa grămadă și rimat i-o venit tâte din suflet. Și am întreat-o dacă mai ține minte, cum i-o venit așa? A mers cu textul perfect. Părerea mea e că atunci lucrează Duhul lui Dumnezeu, te conectezi cu el, plus năcazu că ți-o murit cineva drag. Nu la tătă lumea îi vine haru de a cânta. Nu avem noi bocitoare ca prin Gorj sau Dolj, cântă doar cele din familie. Am văzut în Borșa la o înmormântare, lucra Duhul lui Dumnezeu cu două femei, cântau pe aceeași voce, aceeași melodie, același text. Eu aș lua-o pă mălăieș, să mă pui să cânt așa.

Să făceu câte 12-13 stații cu mortu în trecut. Amu de când să aduce mortu la capelă,

să fac câte 2-3 stații, cimitiru fiind în curtea bisericii. Mortul să ducă în fața bisericii și acolo îi face dezlegarea de păcate și se citește Evanghelia. Înainte să facu stații pă unde o avut el pretini, pă unde era o cruce; așé s-o făcut de când îi lumea. La noi nu se dau pomene, da de exemplu în seara asta, îi priveghere și vin toți cu câte o lumină. Să dă la membrii familiei și să aprinde peste sicriu. Și zice „Dumnezău să-l ierte”. Altceva ce poți să zăci? Că nu l-oi ierta eu, Dumnezău îl iartă. La cei șase oameni care duc sicriul, li să dau trăisti. Patru duc crucea de la cap, îs zece care primesc de la familie ori o ștergătoare mândră, ori o traistă cu un colac în ié. Ducătorii erau din familie, din partea soției și din partea mortului, șase persoane.

La un tânăr necăsătorit i să face și înmormântare și nuntă. Și Doamne, greu îi! Am făcut multe verșuri la evenimente din astea. Starea îi groaznică, o murit în accident sau cine știe ce s-o întâmplat cu el. Dacă mi-o permis familia, am făcut verșurile să redau exact ce s-a întâmplat. De la 12-13 ani în sus o îmbrăca de mireasă cu șlaier. Și la mire, dacă murea băiat, îi făceau steag colorat, cu cipcă neagră:

La cusutu steagului,
Joacă ruja macului,
Steagu l-am cusut cu greu,
Să te ierte Dumnezău!
Și îți zic a doua oară,
Fie-ți țărâna ușoară!

E foarte jalnic, te pătrunde până în suflet.

Cred că mii de morți am înmormântat în 36 de ani. Într-o familie cu trei copii, 2 fete și un băiat, băiatu stătea pe deal și fetele s-o măritat în sat. Bătrânu i-o spus la fecior: „băi, Ioa, când oi muri eu, oaia ceie îi a mé, să mi-o aduci la prohod la mine”. El a murit și fiul o coborât la ele în sat. El ce s-o gândit, „surorile mele n-or zăce nimic, hai, să duc numa tri pticioare de oaie la prohod”. Unde-ai văzut oaie cu tri pticioare? Și s-o pus să-l cânte fată-sa:

„Tătucă, oaia dumitale,
N-are numa tri pticioare,
Nu știu, unu o zburat,
Or frati-meu l-o mâncat.
Nu știu, unu o fujât,
Ori frati-meu l-o halit.

A doua sară, o văzut fratele că amu îi bai. Și s-o dus și o adus pticioru. De rușâne, o început iar să-l cânte:

Du-te, tătucă, hodinit,

Că pticioru o zinit.

O fost la noi o femeie care s-o dus la târg cu un purcel. Și tăt o mărș de câte ori și tăt nu-l vinde. Ea venind de la târg, lângă cimitir, s-o întâlnit cu un bătrân poet din sat. „Vai, unteșu Deorde, tăt ma duc duc la târg cu purcelu iesta și nu-l pot vinde. Nu știu ce să întâmplă”. S-o uitat el la purcel și zice: „purcelușu-i mândru și cu păru creț, da ai dat cam rar pă la coteș. Că de-i dădei un ptic de mălai, cum merei în târg, îi dădei. Da așe îi mânca, slab cârnaș, c-ai umblat după bărbaș”.

Îmi fac datoria cum trebe, nu de mântuială, cât timp oi trăi eu. Cânt așe cum mi-o dat Dumnezeu glas și cum trebe să cânt, cu inima către cel ce-o plecat din lume. E plăcerea mea, mă rog la Dumnezeu și când cânt. Așa o fac eu tradițional și mă duc înainte cum trebe, nu-mi place să simplific. Eu îs și dirijor de cor și mai am o lucrare la Mănăstirea Sf. Maria din Ruscova. În fiecare duminică la ora 17.00 îs la Sfântul Maslu. Am un teanc așe ni, de verșuri care o ajuns și la Cluj datorită unui preot.